

ธนวรรณ ยุทธชัย 2552: รูปแบบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรของชุมชนบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำเปือย
ดอนบน จังหวัดน่าน ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการลุ่มน้ำและสิ่งแวดล้อม) สาขาวิชา
การจัดการลุ่มน้ำและสิ่งแวดล้อม ภาควิชาอนุรักษวิทยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
อาจารย์กิติชัย รัตนะ, ปร.ค. 158 หน้า

การศึกษาค้นคว้าเพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ขนาดการใช้ประโยชน์ทรัพยากร และรูปแบบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์และจัดการทรัพยากรอย่างสมดุลของชุมชนบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำเปือยดอนบนจำนวน 2 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านหนองปลา และหมู่บ้านปางแก เขตพื้นที่อำเภอเชียงกลาง และอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่านใน พ.ศ. 2549 - 2550 โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และขนาดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรโดยการวิเคราะห์ร่องรอยทางนิเวศในพื้นที่ 3 ประเภท ได้แก่ พื้นที่ตั้งหมู่บ้าน พื้นที่ผลิตอาหาร และพื้นที่รองรับคาร์บอนไดออกไซด์จากการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลร่วมกับวิธีการวิจัยทางมานุษยวิทยา เพื่อศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรของชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า หมู่บ้านหนองปลา และหมู่บ้านปางแกมีอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลักร้อยละ 87.50 และ 94.78 ตามลำดับ โดยหมู่บ้านหนองปลามีรายได้เฉลี่ย 13,838.09 บาท และรายจ่ายเฉลี่ย 15,257.14 บาท ส่วนหมู่บ้านปางแกมีรายได้เฉลี่ย 26,730.43 บาท และรายจ่ายเฉลี่ย 33,673.23 บาท ภาวะเงินออมพบว่าหมู่บ้านหนองปลา และหมู่บ้านปางแกมีเงินออมเฉลี่ย 119.04 บาท และ 780.86 บาท ตามลำดับ ส่วนภาวะหนี้สินพบว่าหมู่บ้านหนองปลา และหมู่บ้านปางแกมีหนี้สินเฉลี่ย 10,363.04 บาท และ 22,695.65 บาท ตามลำดับ ซึ่งสมาชิกทั้งสองชุมชนส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมอบรมและทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับขนาดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรเฉลี่ยแต่ละครัวเรือนจากการวิเคราะห์ร่องรอยทางนิเวศ พบว่า หมู่บ้านหนองปลามีพื้นที่ขนาด 20.90 ไร่/ครัวเรือน และหมู่บ้านปางแกมีพื้นที่ขนาด 27.18 ไร่/ครัวเรือน นอกจากนี้ยังพบว่าหมู่บ้านหนองปลาและหมู่บ้านปางแกมีพื้นที่ผลิตอาหารไม่เพียงพอ คือ พื้นที่ปลูกข้าวซึ่งขาดแคลนเฉลี่ยครัวเรือนละ 1.19 ไร่/ครัวเรือน และ 5.11 ไร่/ครัวเรือน ตามลำดับ สำหรับรูปแบบการใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรของชุมชนพบว่าทั้งสองชุมชนมีรูปแบบการใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งยังไม่มีรูปแบบการใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นรูปธรรม แต่แฝงอยู่ในจารีตประเพณี และความเชื่อร่วมกับกฎเกณฑ์ของภาครัฐสิ่งที่ปรากฏชัดเจน คือ การใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรผ่านกรรมสิทธิ์ร่วมกันของสมาชิกในชุมชนโดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการในชุมชนขึ้นมาดูแลควบคุมการใช้ประโยชน์ทรัพยากร

Tanawat Yuttachai 2009: Resource Utilization Pattern of Hilltribe Community in Upper Peau Watershed, Nan Province. Master of Science (Watershed and Environmental Management), Major Field: Watershed and Environmental Management, Department of Conservation. Thesis Adviser: Mr. Kitichai Rattana, Ph.D. 158 pages.

The purposes of this thesis are to study the socio economic states, to find the rate of resource utilization and the resource utilization pattern and to suggestions of balancing resource utilization and management of communities in Upper Peau Watershed particularly at Nongpla village and Pangkae village (They are in Chaingklang District and Tungchang District, respectively) in Nan Province since 2006 to 2007. The approaches of study are survey research approach for studied the socio economic states and found the capacity of resource utilization using ecological footprint analysis in the area of build land, bioproductive land and absorb carbon dioxide land (CO₂) that released by burning fossil fuels. In addition, the anthropology research approach was used for studied the resource utilization pattern and resource management in communities.

The results in a part of socio economic states indicated that the major career in the both villages (Nongpla village and Pangkae village) is agriculture (87.50% and 94.78%, respectively). The average income in Nongpla is approximately 13,838.09 Bath and the average expense is about 15,257.14 Bath. At the same way, in Pangkae village had the average income less than the average expense (26,730.43 Bath and 33,673.23 Bath, respectively). In addition, it was found that the average saving money of Nongpla village (119.04 Bath) less than Pangkae village (780.86 Bath) and the average liability in Nongpla village (10,363.04 Bath) less than Pang kae villlage (22,695.65 Bath). As shown that the both villagers had ever participated in training course and natural resource conservation activities. For the average rate of resource utilization per household using ecological footprint analysis, In Nongpla village had the average ecological footprint of household is about 20.90 Rai/ household, and Pangkae village had the average ecological footprint of household is about 27.18 Rai/ household. However, the both villages were not enough bioproductive land area that need rice planting areas increase about 1.19 Rai and 5.11 Rai, respectively. Furthermore, there are different the resource utilization patterns and resource management in both communities that depend on social environment of ethnos. On the contrary, the resource utilization patterns and resource managements had not been concrete but, they concealed in the traditions and believes including the government principles. The evidences were resource utilization and management through co - ownership of villagers by setting committee to look after the resource utilization.